

Hartl Mónika*

A HATÁRON ÁTNYÚLÓ TURIZMUSFEJLESZTÉS VIZSGÁLATA AZ ISTER- GRANUM EGTC PÉLDÁJÁN

*TOURISM DEVELOPMENT STUDY OF CROSS-BORDER OF THE
EXAMPLE ISTER- GRANUM EGTC*

ABSTRACT

I would like to stress that the development of the regional economy is absolutely necessary regarding the improvement of the tourism sector since it will create opportunities to retail local goods. In my research I am looking for the prominent opportunities of the Slovak-Hungarian border. In order to improve tourism it is also vital to have a high standard in infrastructure and in services. The border destinations can be very tempting for investing capital and in this way the multiplier effect can be realised. I also examine the motivations to cross the border. I try to call attention how underused the euro region's potentials are and that it is essential to form a unified tourism marketing and marketing communication. Developments, strategies: An inventory of the Ister-Granum EGTC has been completed with all of the conditions that are useful for tourism taken stock of. Village tourism, cultural tourism and spa tourism can all be branches of tourism developments building on the excellent conditions. They would like to popularise the natural and touristic values of the Ister-Granum EGTC in publications, professional forums and exhibitions.

1. Bevezető

A határ menti területeket a gazdasági, társadalmi különbségek mozaikszerűsége jellemzi. A területi egyenlőtlenségek kialakulásának előidézői a gazdasági folyamatok, infrastruktúra, a megközelíthetőség, és a humán tőke állapota. Az EU csatlakozással felértékelődött a vidéki lakosság helyben maradását elősegítő gazdaság. A lehetőségek egyike: a természettel szoros összhangban lévő ökoturizmus, falusi és agrárturizmus fejlesztése. A turizmus fejlesztése kiemelt a szlovák-magyar határ menti terület gazdaságának diverzifikációjában.

2. A határterületek jellegzetes problémái

Az idegenforgalom, a környezet és az infrastruktúra problémái szorosan összefüggenek. Elsősorban a vidéki és a határmenti régiókban kulcsfontosságú a turizmus olyan típusainak fejlesztése, amelyek mellett színvonalas környezet tartható

* Hartl Mónika, PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem, Földtudományi Doktori Iskola

fenn és elkerülhető, vagy kezelhető a hiányosan megtervezett infrastruktúra-fejlesztés által előidézett környezetkárosodás. A fő problémák megoldásában nem csak az irányelvek különböző szempontjait kell szem előtt tartani (pl. a környezetvédelmi szempontok és a turizmusfejlesztés stratégiájának összehangolását), hanem a határ izoláló hatását is le kell küzdeni. Az országhatárok izoláló hatása mindig negatív hatást gyakorolt a határmenti idegenforgalom fejlesztésére, így ezeknek a területeknek éveken keresztül nem volt módjuk a turizmus által nyújtott lehetőségek kiaknázására.¹

Alapvető problémaként sokszor hiányzik a határterület idegenforgalommal foglalkozó vállalkozásai által nyújtott szolgáltatások megfelelő színvonalának eléréséhez szükséges tudás. Jellemző a felkészültség hiánya, a piaci ismeretek hiánya, járatlanság az idegenforgalmi termékek fejlesztésében és a turizmus hatékony értékesítése a megcélzott piacokon. A turizmus fejlesztésében komoly nehézséget jelent, elsősorban a vidéki perifériális területeken, a javak (a jövedelem és a munkaerő) elszívargása a határmenti vállalkozásoktól és lakosságtól a külső vállalkozásokra, a szállítási és utazási vállalatokra való támaszkodás miatt. A határ két oldalán zajló komoly verseny pedig megnehezítheti az együttműködést.

Ez a hozzáállás azonban hosszútávon nem előnyös a határmenti turizmus fejlődése szempontjából. A turizmus egyre inkább globális piacnak számít, ahol a versenyhelyzetnek sok forrása lehet, de jellemzően nem a szomszédos régió. Éppen ezért a turizmus sikeres fejlesztési stratégiáját a turistákat vonzó, megtartó és hosszabb tartózkodásra ösztönző, változatos termékek és szolgáltatások létrehozására, a megcélzott piacokon való hatékony működésre és a legjobb minőségű szolgáltatások biztosítására lehet alapozni. A határterület a turizmusban önálló turisztikai desztinációként jelenhet meg, ez lehet az alapja a határmenti turizmus együttműködéseknek.

2.1. A határterületek együttműködését ösztönző tevékenységek típusai

A határmenti együttműködési stratégiák és tevékenységek középpontjában a környezet és az idegenforgalom fejlesztése közötti összefüggéseknek kell állnia. Nemcsak a turizmus- és a környezetpolitika kölcsönös függése, hanem a két terület határmenti együttműködésének kooperációja is befolyásolja a terület fejlődését. Az idegenforgalom fenntartható fejlődésének figyelembevétele általánosságban azt jelenti, hogy kerülendők a környezetre, a természeti erőforrásokra vagy mezőgazdaságra ártalmas tevékenységek. Ilyen módon elérhető, hogy a turizmus és a környezetbarát mezőgazdaság harmonikusan, egymás mellett létezzen.²

A határmenti régióknak gyakran ugyanazok a történelmi és kulturális hagyományai és vonzerővel bíró természeti tájai. A határmenti területek önálló turisztikai desztinációként fejleszthetők, így alapját adják a határmenti turisztikai együttműködéseknek. A határmenti régiók mindkét esetben hasznosan kooperálhatnak, az együttműködés segítségével változatosabb és differenciáltabb idegenforgalom és környezet alakítható ki, nagyléptékű gazdaság és hatékonyabb propaganda foly-

tatható és könnyebben kezelhetővé válnak az idegenforgalom fejlesztésével kapcsolatos sajátos problémák és kérdések, mint például az idényszerűség leküzdése, a határmenti turizmusban való foglalkoztatás fenntarthatóságának fejlesztése, a hagyományos időszakokon kívüli turizmusnak a termékkála növekedésével együtt feltáruló lehetőségei.³

A turizmus a határterületek számára rendkívül fontos, mivel:

- a turizmus a határterületek gazdasági fejlődésének alapvető eleme;
- kiemelt fontosságú a megfelelő infrastruktúra kialakítása a határterületek turizmusban rejlő lehetőségeinek maximális kihasználhatósága érdekében;
- a legtöbb régióban javítani kell a turizmus termékeinek minőségét a szektor minél nagyobb nyeresége érdekében;
- a közös értékesítési stratégiák kidolgozása és hálózatok kialakítása a turisták számára minden jövőbeni törekvésben prioritást kell, hogy élvezzen a határmenti idegenforgalom területén.

A turizmus, így a határon átnyúló turizmusfejlesztés kiindulópontjának az erőforrás számít. A turizmusi erőforrásai közül az idegenforgalom klasszikus vonzerői a kulturális és sok esetben a határon átnyúló vagy éppen a határt adó természeti erőforrások. A vonzerőfejlesztés és a turisztikai infra- és szuprastruktúra kiépítése hatására alakul ki a turisztikai attrakció. A turisztikai attrakció a turisztikai termék alapelemét adja, mely megkívánja az elsődleges és másodlagos szuprastruktúra létrehozását, így komplex turisztikai termék kialakítását teszi lehetővé. A turisztikai desztináció a legátfogóbb fogalom, melyet a turisták utazási célként választanak. A desztináció több egymásra ható turisztikai termék rendszere, ezért a desztináció a turizmus kiinduló pontja.⁴

A határon átvívelő turizmusfejlesztésben még jelentősebb szerephez jut a turisztikai desztináció menedzsment. A határokon átvívelő turizmus két vagy több ország együttműködése esetében a menedzsment a turizmusban jelentős szervezési feladatokat lát el a horizontális és vertikális integráció kialakítása, majd működtetése által. A desztináció menedzsment a határon átnyúló turizmus esetében egy eurorégió/ EGTC turisztikai kínálatának közös tervezése, irányítása, fejlesztése, szervezése és értékesítése.⁵

A turisztikai desztináció menedzsment célja a turizmusfejlesztésben érintett határmenti területek érdekkülönbségeinek tompítása, kiegyenlítése. Az együttműködés sikerének kulcsa a szolgáltatók együttműködése és nem versenye, az erőforrások közös összerendezése, a közös jövőkép kialakítása, stratégiai tervezése, marketing tevékenység, kínálatfejlesztés, szinergikus hatások kiaknázása. A jövőkép akkor lehet elérhető, megvalósítható, sikeres, ha a turisztikai desztináció minden felelős szereplője támogatóan részt vesz a folyamat kialakításában és működtetésében. A határon átnyúló turisztikai fejlesztések esetében kiemelt szerepet kap a politikai és adminisztratív döntés, mely két ország eltérő jogrendjét követi, a turizmusszervezet pedig a politikát szakmai tanáccsal tudja befolyásolni. Ezért elengedhetetlen, hogy a térséget érintő fejlesztési stratégiák kijelölésekor

a turizmuszervezet beleszólási jogokat kaphasson. A desztináció menedzsment jelentős feladata a közjavak és kínálatok rendelkezésre bocsajtása. Az egyes kínálati területek összeadásával nem várható el hosszabb ott-tartózkodás, ezért a két vagy több ország együttműködésével közösen kialakított szolgáltatási csomagokat kell kialakítani, amelyek illeszkednek az adott szegmens igényeihez. A desztináció menedzsmentnek úgy kell kialakítani a kínálati elemeket, a részszolgáltatások összetételét, minőségét, hogy az egységes kínálati mátrixot alkosson. Keresnie kell a desztinációnak azt a lehetőséget, amelyben unikálisat tud nyújtani, egyedi arculatot képes kialakítani.⁶

A határon átnyúló kínálatfejlesztés lehetőséget teremt a két ország közötti szinergiák kiaknázására, ennek nagyon szép példáit tapasztalhatjuk az ikervárosok esetében. A határmenti eltérő gazdasági területek meglévő potenciáljainak kiépitése, majd fejlesztése is kitörési lehetőségeket hordoz.

A közös marketingtevékenységnek segítenie kellene a megfelelő közös turisztikai kínálat létrejöttét. A turizmusmarketing különböző országokban és különböző szinteken megy végbe, ezért átfogó marketingstratégia, marketingkonceptió kidolgozására van szükség, mely koordinálja a marketingeszközök alkalmazását. A turisztikai desztináció menedzsment a térség, az EGTC/ETT turizmusát szerves egységben képes kezelni.

2.2. A Az Ister-Granum EGTC turisztikai kínálati jellemzőinek elemzése

Az Ister-Granum EGTC magyar és szlovák településeinek a közös történelemnek köszönhetően közel azonosak a történelmi és kulturális hagyományai. A határon átnyúló turizmusfejlesztés kiindulópontjának tehát a közös történelmi- és kulturális hagyományok és a vonzó természeti táj számít, melynek határt adó természeti erőforrása, a Duna.

Az Ister-Granum EGTC turisztikai kínálatfejlesztése lehetőséget teremt a két ország közötti szinergiák kiaknázására, aminek véleményem szerint az egyik legnagyobb sikere a regionális borút és egy regionális idegenforgalmi tájékoztató rendszer kiépítése.

Ugyanakkor a potenciál nincs kellően kihasználva, annak ellenére, hogy a térség már rendelkezik közös turisztikai programcsomagok tervezetével és találunk a közös marketing és promóciós tevékenység végzésére irányuló kezdeményezéseket is.

A Duna és a Garam nevét viselő Ister-Granum EGTC-hez összesen 102 település tartozik 216 045 lakossal (1. ábra), melynek több mint kétharmada (148 064 fő, 69%) a magyarországi oldalon él. Miközben a lakosságárány tekintetében a magyar oldal sokkal jelentősebb, a települések számában ez nem mutatkozik meg, ami a szlovák részek városhiányos térségeivel magyarázható. A 49 szlovákiai település nagy része kis falu vagy község, összesen két város, a közel 12000-es lélekszámú Párkány és a 7500-es lélekszámú Zselíz fekszik az eurorégió területén. A magyarországi térség lakosainak viszont közel fele (64 614 fő) él városban.

1.térkép: Az Ister-Granum EGTC területi elhelyezkedése
Map 1. : The spatial allocation of the Ister-Granum EGTC

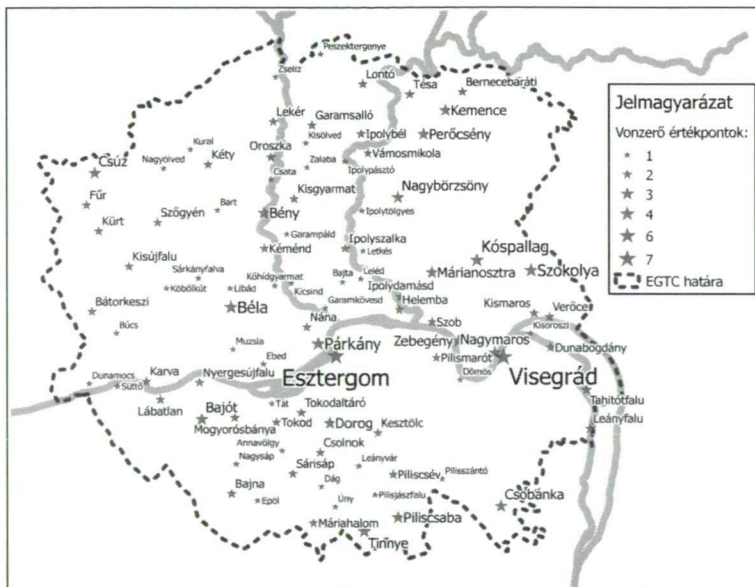

Forrás: www.istergranum.hu (szerk.: Topográf)

2.2.1 Vezető vonzerők és termékek

A vonzerő mind a kereslet, mind a kínálat oldaláról a turisztikai rendszert az egyik legjobban meghatározó tényező. Keresleti oldalról a legegyszerűbben vonzerőnek nevezzük azt, amiért a turista útra kel⁷, amiért a látogatók egy adott helyet felkeresnek (2. ábra) Jelen fejezet a tárgyalt térség legfontosabb vonzerőit, turisztikai vezértermékeit mutatja be.

2.térkép: Az Ister-Granum EGTC vonzerői vonzerőértékekkel
Map 2. : The attractions of the Ister-Granum EGTC with attraction values

Forrás: Saját szerkesztés

2.2.2. Az egészségturizmus

A régióban számos település rendelkezik komplex, szálláslehetőséggel is ellátott egészségturisztikai vonzerővel.

- Párkány-Vadas Termálfürdő: szállodakomplexummal, fedett uszodával rendelkezik. Éves vendégforgalma mintegy 200 000 főre becsülhető. A vendégszakai száma az elmúlt évek során dinamikusan növekedett, míg 2001-ben közel 65 ezer, 2003-ban közel 120 ezer vendégéjszakát regisztráltak.
- Esztergom: téli-sített medencével rendelkező strandfürdő. 2005 nyarán új élményfürdőt adtak át.
- Visegrád-Lepence: élményfürdő és szállodakomplexum, konferenciaközpont.
- Leányfalu: felújított gyógyfürdő.
- Perőcsény: strandfürdő.
- Kémence: strandfürdő.

2.2.3. A kulturális turizmus

„A térségben egyedülállóan nagy jelentősége van az épített örökségnek, hiszen összesen 62 településen található helyi védettségű műemlék. Két helyszínen találkozhatunk a világörökség várományosaként nyilvántartott műemlékkel, nevezete-

sen az esztergomi középkori vár, valamint a visegrádi királyi központ és vadászterület tartozik a kiemelt jelentőségű attrakciókhoz.

A régióban több, mint 100 történelmi jelentőségű templom, kápolna és kálvária található, kiemelkedik azonban Esztergom, ahol 16 templom látogatható.”⁸

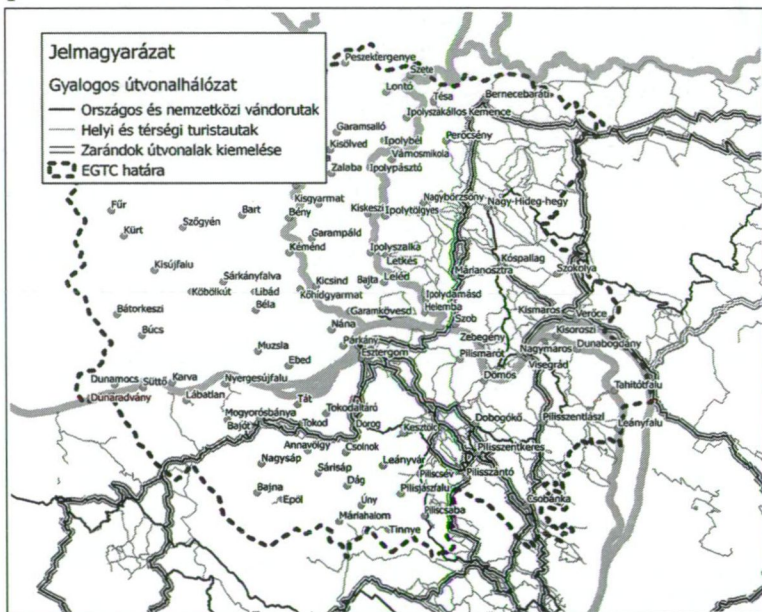
Az épített örökségen belül a turisztikai szempontból is hasznosítható kastélyok és kúriák száma mintegy 30 darab, a műemlék jellegű pincesorok száma pedig 11. Ez utóbbiak mindegyike már felújításra szorul. A vizsgált régióban közel 300 további helyi nevezetesség található. A térségben 53 múzeum, falu- vagy tájház és annak számos típusa található, ami természetesen tovább színesíti a kínálatot. A helyi hagyományok bemutatása kapcsán 70 település 366 rendezvényét emelhetjük ki.⁹

2.2.4. Természetjárás, ökoturizmus

A régió sajátos természetföldrajzi kínálatát erősíti a Duna-Ipoly Nemzeti Park, amely az EGTC közel felét magában foglalja elsősorban a Börzsönyt, a Pilist és a Visegrádi-hegységet, vagyis a magyarországi oldalon a Dunakanyar kiemelt tüdőlöveget nagy részét is. Az említett hegységekben kijelölt országos túravonalakat, kulcsos házakat és turistafoгодókat találhatnak a bakancsos turisták mindkét oldalon (3. ábra).

3. térkép: A természetjárás, ökoturizmus az Ister-Granum EGTC területén

Map 3.: The tourism, eco-tourism in the Ister-Granum EGTC field

Forrás: saját szerkesztés

Összességében elmondható, hogy a rendelkezésre álló potenciál még csak kevésbé került kiaknázására, a terület szálláshelyei és vendéglátó egységei általában közepes minőségűek, az erdei utak jelzései, információs pontjai pedig rendezetlenek, továbbá alacsony színvonalú programokat, és szolgáltatás minőséget és mennyiséget találunk a területen.¹⁰

2.2.5. A vízi turizmus

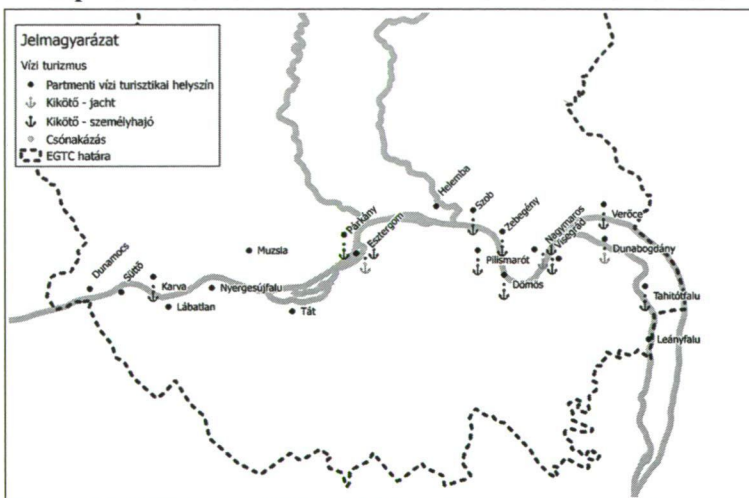
A térség vízi turizmusának erősítése igen erősen függ a területi együttműködéstől, a közös programok kialakítása tehát elengedhetetlen.¹¹ A legfontosabb vízi turisztikai központok a következők:

- Visegrád és Nagymaros (a kultúra és a természet találkozása, egészségturizmus)
- Dömös és Zebegény (bakancsos turizmus)
- Pilismarót és Szob (lovass turizmus, kulturális turizmus, valamint ökoturizmus)
- Esztergom és Párkány (kultúra és szórakozás, bor- és gasztronómia,
- Nyergesújfalu/Lábatlan és Karva (bor- és gasztronómia)
- Sütő és Dunamocs (rendezvényturizmus, bor- és gasztronómia).

A sétahajózás és az attrakciók segítségével a régió nagy területe megismerhetővé válik az Ister-Granum EGTC területén a Duna jobb partján a folyón közlekedő vízi turisták számára. Esztergomon kívül azonban kevés a szolgáltatás, ahol személy és jachtkikötő is az érkezők rendelkezésére áll. Személyhajó-kikötő üzemel Nagymaroson, Visegrádon, Zebegényben.

4. térkép: Vízi turizmus az Ister-Granum EGTC területén

Map 4.: Water tourism in the Ister-Granum EGTC field

Forrás: saját szerkesztés

A Duna bal partján Karván személyhajó-kikötő üzemel, Párkányban csónakház (turistaszállással), jachtkikötő és sétahajózási lehetőséget hoztak létre, azonban ezen létesítmények csak kisebb forgalom lebonyolítására és fogadására alkalmasak (4. ábra).¹²

A térség kikötővel rendelkező települései Dömös, Esztergom, Nagymaros, Párkány, Pilismarót, Szob, Tahitótfalu, Verőce, Visegrád, Zebegény.

A kikötővel még nem rendelkező települések: Muzsla, Nyergesújfalu, Tát. A jachtkikötővel rendelkező települések: Dunabogdány, Esztergom, Nagymaros.

A jachtkikötővel még nem rendelkező települések: Helemba, Párkány, Pilismarót, Tát, Visegrád.¹³

2.2.6. Sport- és kerékpáros turizmus

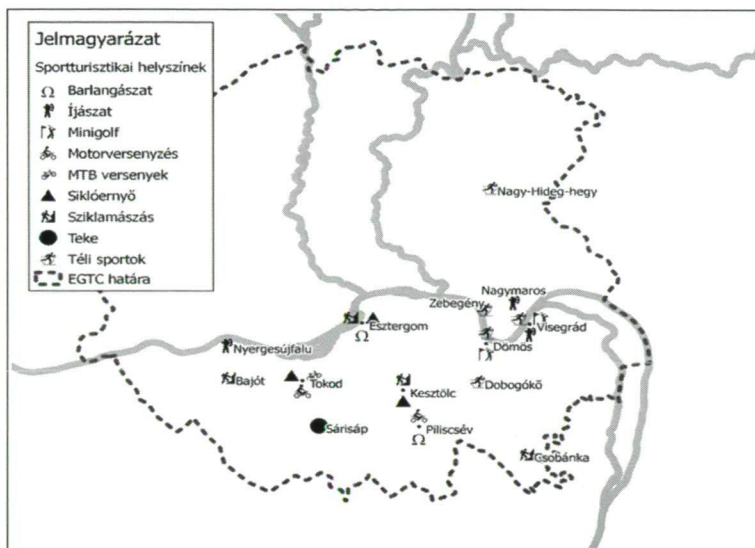
A téli és nyári szezonban egyaránt számos sportolási lehetőség nyílik az idelátogatók számára. Szinte minden településen lehetőség van sportolásra, helyi, vagy regionális jelentőségű sportlehetőségekkel pedig a következő települések rendelkeznek:

- Barlangászat: Jankovich-barlang. (Bajót), Sátorkőpusztai kristálybarlang (Esztergom), Csévi-barlang, Leány-, Legény-barlang (Piliscsév),
- Sziklamászás: Bajóti Öreg-kő, Csobánka (Oszoly), Esztergom (várfa), Kesz-tölc
- Hegyi kerékpáros versenyek: Tokod
- Motorversenyzés: Piliscsév, Tokod
- Minigolf: Dömös, Visegrád
- Siklóernyőzés: Hegyeskő (Tokod), Pilis (Kesz-tölc), Esztergom
- Íjászat: Nagymaros, Nyergesújfalu Visegrád
- Téli sportok (sí, szánkó, bob): Dobogókő, Dömös, Visegrád, Zebegény, Nagy-Hideg-hegy

Véleményem szerint a kerékpáros turizmus és a kerékpárutak kiépítése meghatározó aktív turisztikai termékévé válhatna a régióknak. A szlovák oldalon nem található épített kerékpárút, de a kis forgalom miatt a terület alkalmas a kerékpárral érkező turisták fogadására. Az Euro Velo európai kerékpárút-hálózat 6. sz. korridorának (Nantes-Constanța) az eurorégióra eső (Süttő-Leányfalu, illetve Dunamocs-Szob-Verőce) teljes szakasza összesen közel 150 km hosszú kerékpárutat jelent, melyből ma kb. 35 km szilárd burkolatú út áll rendelkezésre. A főútvonalról négy helyen épül leágazás az EGTC belső területei felé (javasolt útvonalak: Dunamocs-Farnad; Párkány-Zseliz (Garam menti); Helemba-Ipolyszakállós és Tésa-Szob (Ipoly menti); Nyergesújfalu-Bajna-Piliscsaba (gerecsei). Ezen kiépített kerékpárutakról az eurorégió összes települése megközelíthetővé válik.¹⁴

5. térkép: A sport- és kerékpáros turizmus területi elhelyezkedése az Ister-Granum EGTC területén

Map 5.: The spatial distribution of sport and cycling tourism in the Ister-Granum EGTC field

Forrás: saját szerkesztés

2.2.7. Lovas turizmus

A térségben jelenleg számos településen foglalkoznak lovas turizmussal, így a feltételek adottak a további fejlesztésekhez. Lovarda, lovaglási lehetőség és jellemzően egyben szálláshely is található Bajnán, Nyergesújfaluban, Pilismaróton, Sütőtőn, Bajtán, Sárkányfalván és Párkányban. A lovas turizmus fejlesztése az egyik legkézenfekvőbb feladat lehetne a régióban, mivel szálláshely létesítésre, túraútvonalak kialakítására is számos lehetőség nyílik, valamint az ott élők életéhez szervesen kapcsolódik ez a tevékenység. A ló elengedhetetlen kelléke a falusi életnek.

A lovas turizmus főbb minősítési szempontjai:

- Környezeti szempontok
- A lovak tartásával, alkalmasságával kapcsolatos szempontok
- A lovas szolgáltatásokkal kapcsolatos szempontok
- Személyi tényezők
- Egyéb programok, lehetőségek

A minősítés értelmében 5 patkós az a hely, amely legalább 12 db alkalmas lóval és felszereléssel rendelkezik, legalább 1 fő idegen nyelvet beszélő lovas szakemberrel rendelkezik. 1 patkós az a hely, amelyik minimum 5 alkalmas lóval és felszereléssel rendelkezik, lovas szolgáltatások fő témaköreiből legalább kettőt képes nyújtani – van kapcsolódó programja (http://www.mltsz.hu/patkos_minosites).

2.2.8. Vadász- és horgászturizmus

A tárgyalt régió legfontosabb horgászterülete természetesen a Duna, továbbá az egyesületi formában működő fontosabb halastavak (összesen 17) emelhetőek ki. A horgászturizmus infrastrukturális háttere egyelőre még hiányos, a rendelkezésre álló létesítmények és épületek nem elégítik ki a modern igényeket (1. táblázat).

1. táblázat: Vadászati és horgászati lehetőségek az Ister- Granum EGTC területén

Table 1.: Hunting and angling opportunities in the field Ister- Granum EGTC

Vadászati lehetőségek	Bajót, Bajta, Bart, (galamblövészet) Búcs, Esztergom, Helemba, Ipolybél, Ipolyszakállos, Ipolyszalka, Muzsla, Pilismarót, Süttő, Szögyén
Halastavak	Bernecebaráti, Búcs, Esztergom, Ipolypásztó, Ipolyszakállos, Kisújfalu, Lábatlan, Nagybörzsöny, Nagymaros, Nyergesújfalu, Párkány, Peröcsény, Pilismarót, Süttő, Szob, Tokod, Verőce

Forrás: Vonzerőleltár, 2011 alapján saját szerkesztés

A magas erdősültségnek is köszönhetően kialakult vadállomány következtében a területen ma már több vadásztársaság és egyesület működik a legális vadászat népszerűsítésére és koordinálására. Erdőterületének 61%-a természetvédelmi oltalom alatt áll (Natura 2000). Nagyvadlövési lehetőség: őz, dámszarvas, gímszarvas, vaddisznó, de találkozhat a vadász hiúzzal és vadmacskával is. Lehetőség van terelő és lesvadászatra.

3. Az Ister-Granum EGTC turisztikai fejlesztésének lehetőségei

Az Ister-Granum EGTC a VII. sz. helsinki korridor, a Duna mentén található. Ugyanakkor az EGTC jelenlegi infrastrukturális adottságai nem teszik lehetővé ennek a kedvező adottságnak a kihasználását. A Dunán jelentős személyforgalom bonyolódik a nyári időszakban. A nemzetközi szállodahajók fogadásához szükséges feltételek megteremtése azonban még várat magára. A szállodahajók mellett évről évre jelentősebb a jachtforgalom is, a régió területén azonban mindezek fogadására eléggé elavult infrastruktúra áll rendelkezésre.

A személyhajó-kikötők infrastruktúrájának és szolgáltatásainak többsége rossz állapotú, nemzetközi forgalom fogadására nem alkalmas. A régió idegenforgalmi fejlesztéseinek egyik kitörési pontja lehet a Dunára alapozott vízi turizmus háttér feltételeinek megteremtése. Felújításra várnak a régió területén egykor működött, ma jórészt bezárt, romlott állagú fogadóépületek is, mely épületek a regionális, országos és nemzetközi hajóforgalom fogadóbázisaként is szolgálhatnának.

A Duna két partja közötti vízi közlekedés is fejlesztésre szorul Nyergesújfalu és Muzsla, Pilismarót és Zebegény (személy), valamint Lábatlan és Karva (személy)

és jármű) között. A ma meglévő három jachtkikötő (Esztergom, Nagymaros, Dunabogdány) mellett újabbak kialakítása is szükséges. Az EGTC fekvése továbbá kedvező a kerékpáros turizmus fejlesztése szempontjából, mivel a Duna menti Euro-Velo 6. sz. kerékpárút mentén található. Ahogy azt már korábban is kiemeltem, az említett kerékpárút azonban csak egyes rövid szakaszokon épült ki eddig.

Az Ister-Granum EGTC területén lévő kistelepülések is bekapcsolódhatnak az idegenforgalmi vérkeringésbe. A kerékpáros turizmus összekapcsolható a falusi turizmus kínálta lehetőségekkel, azaz a helyi kultúra, gasztronómia megismertetésével, a településeken szálláshelyek kialakításával, helyi rendezvények népszerűsítésével. A terület nagyságából és a települések látnivalóinak sokaságából az is adódik, hogy célszerű körút jelleggel létrehozni az útvonalat.

Szintén meg kell említeni, hogy a térség kisvasútjainak népszerűsége növekvő tendenciát mutat. Az EGTC területén, a Börzsönyben három kisvasút is található (Kismaros és Királyrét, Nagybörzsöny és Nagyirtáspusztá, valamint Kemence és Godóvár között). A kisvasutak az idegenforgalmi kínálat egyik különlegességét jelentik az EGTC-ben, ezért fejlesztésük túlmutat az érintett települések hatókörén. A kisvasúti fejlesztés a forráshiányos, hátrányos helyzetű térségben katalizátor szerepet tölthet be. A kisvasutak a térség egészének fejlődését pozitívan befolyásolhatják.

További lehetőségként jelölhető meg a Pilis- és a Visegrádi-hegység régészeti leleteinek, továbbá épített emlékeinek a bemutatása, különös tekintettel az egyházi örökségre és a vallási turizmus lehetőségeire.

Ahogy azt már korábban említettem, a régió legnagyobb kiterjedésű turisztikai attrakciója a természeti környezete. A területen nemzeti park és több védett terület is található, ahol jelenleg is sok aktív természetjáró turista fordul meg, akiknek a száma megfelelő turisztikai infra- és szupratruktúra kiépítésével még jócskán növelhető lenne.

4. A Összefoglalás

Összegezve megállapítható, hogy a határmenti térségek fejlesztése és a határmenti turizmusfejlesztések összekapcsolódtak a vizsgált területen. A fentiek alapján megállapítható, hogy azon határrégiók érhetnek el sikeres határon átnyúló együttműködést a turizmus területén, amelyek az alábbi minimumfeltételek mind-egyikének megfelelnek:

- természetes vonzerő jelenléte,
- átfogó származtatott kínálat,
- közös földrajzi nevezetesség,
- megalapozott határon átnyúló együttműködés a turizmusban.

JEGYZETEK

1. Aubert A. – Berki M.(2007): A nemzetközi és a hazai turizmus területi folyamatai, piaci tendenciái a globalizáció korában. – Földrajzi Közlemények 55.(3.), 11-13. old.
2. Tésits R. (2006): A területi és társadalmi kohézió megalapozásának lehetőségei. – In: Tésits R. – Tóth J. – Romvári M. (szerk.): Innovációk a térben: A terület- és településfejlesztés aktuális kérdései. PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola, Pécs, 7-8.old.
3. Aubert A. – Berki M. (2007): A nemzetközi és a hazai turizmus területi folyamatai, piaci tendenciái a globalizáció korában. – Földrajzi Közlemények 55.(3.), 37-38.old.
4. Aubert A. (2002): A turizmus földrajza. – In: Tóth J. (szerk.): Általános társadalomföldrajz II. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs,143-152.old.
5. Aubert A. – Jónás-Berki M. – Mészáros B. – Sarkadi E. (2009): A TDM modell adaptálásának differenciált megközelítése. – In: Hanusz Á. (szerk.) Turisztikai desztináció, „desztinációs menedzsment”. Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza, 3-17. old.
6. Aubert A. (2002): i. m. 157. old.
7. Lengyel M. (2004): Turizmus általános elmélete. – Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája – Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Intézet, Budapest, 528.old.
8. Kulcsár L. (projektvezető) (2005): Fejlesztési Program – Ister-Granum Eurorégió. I. kötet.33.old.
9. Hartl M. (2009): Esztergom, mint az Ister- Granum Eurorégió potenciális kapuja. – In: Aubert A.– Berki M. (szerk): Örökség és turizmus. PTE TTK, Pécs, 205-207.old.
10. Molnár A. J. (2014): Útvonal kijelölés, útjelző táblarendszer – In: Filepné Kovács K. (szerk.): A MÁRIA ÚT hálózat és kialakítása. Budapesti Corvinus Egyetem, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék, Budapest, 85-89. old.
11. Bánhidi M. (2011): Sportföldrajz. – Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 43. old.
12. Iván Z. (2006): Az Ister-Granum vállalkozási-logisztikai övezet – Operatív megvalósíthatósági tanulmány. 1. kötet: Struktúraterv. Záródokumentáció. Esztergom város önkormányzata – Ister-Granum Eurorégió. 32. old.
13. Iván Z.(2006): i. m. 45. old.
14. Iván Z.(2006): i. m. 152. old.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aubert A. – Berki M. 2007: A nemzetközi és a hazai turizmus területi folyamatai, piaci tendenciái a globalizáció korában. – Földrajzi Közlemények 55.(3.), 119-133.old.
- Aubert A. – Jónás-Berki M. – Mészáros B. – Sarkadi E. 2009: A TDM modell adaptálásának differenciált megközelítése. – In: Hanusz Á. (szerk.) Turisztikai desztináció, „desztinációs menedzsment”. Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza, 3-17.old.
- Aubert A. 2002: A turizmus földrajza. – In: Tóth J. (szerk.): Általános társadalomföldrajz II. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs,143-152.old.

- Bánhidi M. 2011: Sportföldrajz. – Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 43. old.
- Hartl M. 2009 B: Esztergom, mint az Ister- Granum Eurorégió potenciális kapuja. – In: Aubert A. – Berki M. (szerk): Örökség és turizmus. PTE TTK, Pécs, 203-208. old.
- Iván Z. (programigazgató) et al 2006: Az Ister-Granum vállalkezási-logisztikai övezet – Operatív megvalósíthatósági tanulmány. 1. kötet: Struktúraterv. Záródokumentáció. Esztergom város önkormányzata – Ister-Granum Eurorégió. 32 old. http://www.isterganum.hu/tanulmanyok/log_ov/log_ov_1_kot_strukturakonyv.pdf
- Kulcsár L. (projektvezető) 2005: Fejlesztési Program – Ister-Granum Eurorégió. I. kötet.
- Lengyel M. 2004: Turizmus általános elmélete. – Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája – Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Intézet, Budapest, 528. old.
- Molnár A. J. 2014: Útvonal kijelölés, útjelző táblarendszer – In: Filepné Kovács K. (szerk.): A MÁRIA ÚT hálózat és kialakítása. Budapesti Corvinus Egyetem, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék, Budapest, 75-89. old.
- Tésits R. 2006: A területi és társadalmi kohézió megalapozásának lehetőségei. – In: Tésits R. – Tóth J. – Romvári M. (szerk.): Innovációk a térben: A terület- és településfejlesztés aktuális kérdései. PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola, Pécs, 7-8. old.